

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania G. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 grudnia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża odwołującej się G. M. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. przyznaje adwokatowi N S. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 30 grudnia 2020 r. oddalił apelację ubezpieczonej G. M. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 11 grudnia 2019 r., oddalającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z dnia 2 września 2014 r. odmawiającej przyznania ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, że stan zdrowia ubezpieczonej ustalony na podstawie opinii powołanych zespołów biegłych lekarzy sądowych tj. opinii łącznych neurologa i ortopedy (dwa zespoły), opinii psychologa i psychiatry, neurochirurga, dermatologa i hematologa (dwóch biegłych) potwierdza jej zdolność do pracy. Schorzenia rozpoznane u ubezpieczonej nie upośledzają bowiem funkcji jej organizmu w stopniu pozwalającym na uznanie ubezpieczonej za osobę niezdolną (całkowicie ani częściowo) do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami w rozumieniu art. 12 i art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504., dalej jako ustawa emerytalna). Sąd Apelacyjny nie dostrzegł konieczności uzupełniania postępowania dowodowego, uznając, że w świetle szczegółowych wyjaśnień biegłych zarzuty apelacji są nietrafne i stanowią jedynie bezzasadną polemikę z wnioskami zawartymi w sporządzonych w sprawie opiniach.

Ubezpieczona w całości zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenia od organu rentowego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, a także zasądzenia wynagrodzenia z tytułu świadczonej na jej rzecz pomocy prawnej udzielonej z urzędu nieopłaconej nawet w części.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy: 1) art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie wszystkich zarzutów i wniosków apelacyjnych oraz brak rzeczywistej oceny błędów, których dopuścił się Sąd pierwszej instancji; 2) art. 327¹ § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez brak należytego ustosunkowania się do granic zaskarżenia wyroku, a w konsekwencji podstawy rozstrzygnięcia.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na oczywiste uzasadnienie skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), wskazując, że wymienione w podstawach skargi zarzuty i opisane w uzasadnieniu tych zarzutów „rażące naruszenia przepisów prawa procesowego uzasadniają (...) tezę o oczywistej wadliwości zapadłego orzeczenia. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Sąd odwoławczy nie uczynił zadość wynikającemu z art. 378 § 1 k.p.c. nakazowi

rozpatrzenia wszystkich zarzutów i wniosków apelacji. Przedmiotowe naruszenia skutkują natomiast rozstrzygnięciem niezgodnym z prawem i poczuciem sprawiedliwości, jak również prowadzącym do pozbawienia skarżącej środków do życia”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącej na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności przypomnieć trzeba, że art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania.

Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające

przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. konieczne jest, zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu

art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiście naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Wniesiona skarga kasacyjna nie spełnia przedstawionych wyżej wymagań. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca odwołuje się bowiem jedynie i to w sposób dość lakoniczny do podstaw kasacyjnych (art. 378 § 1 k.p.c.), natomiast zacytowanej powyżej niemal w całości treści „uzasadnienia” tego wniosku w żaden sposób nie można uznać za profesjonalny wywód prawny mający wskazywać na kwalifikowaną postać naruszenia konkretnego przepisu prawa, która miałaby przesądzać o występowaniu przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W szczególności brak w nim jakiegokolwiek wyводу prawnego zawierającego argumenty na poparcie twierdzenia o oczywistej zasadności skargi, zwłaszcza, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Skarżąca swoją „argumentację” w tym zakresie ogranicza jedynie do wyrażenia stanowiska, że Sąd odwoławczy „nie zrealizował (...) kontrolnych funkcji postępowania odwoławczego, gdyż nie rozpoznał wszystkich zarzutów i wniosków apelacyjnych” i „nie odniósł się także szczegółowo do logicznych i faktycznych błędów występujących w opiniach biegłych stanowiących podstawę wydania zaskarżonego wyroku, (...) które podważają ich miarodajność”.

Niezależnie od niespełnienia przez wniesioną skargę kasacyjną przedstawionych wyżej wymogów, pogląd ten jest błędny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że sąd orzekający dopuszcza dowód z kolejnej opinii lekarzy biegłych wówczas, gdy opinia już wydana w sprawie wzbudza jego wątpliwości, a nie dlatego, że jedna ze stron jest niezadowolona z wyników postępowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2002 r., II UKN

266/01, LEX nr 564472). Oczywistym jest bowiem, że w postępowaniu o prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy sąd nie ma obowiązku uwzględnienia kolejnych wniosków dowodowych tak długo, aż strona udowodni tezę korzystną dla siebie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2002 r., II UKN 701/00, LEX nr 559961). Nie można przyjąć, że sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, Biul. SN 1974 nr 4, poz. 64; z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003 nr 9, poz. 67). Wielokrotnie też Sąd Najwyższy stwierdzał, że potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii, gdyż odmienne stanowisko oznaczałoby przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód z wszystkich możliwych opinii biegłych, aby upewnić się, czy niektórzy z nich nie byli tego samego zdania, co strona (por. wyroki: z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPiUS 2000 nr 22, poz. 807; z dnia 14 maja 1997 r., II UKN 108/97, OSNAPiUS 1998 nr 5, poz. 161; z dnia 18 września 1997 r., II UKN 260/97, OSNAPiUS 1998 nr 13, poz. 408; z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 391/97, OSNAPiUS 1998 nr 20, poz. 612). Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla strony tezy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182). Ponadto, nawet oczywiste naruszenie przepisów postępowania nie jest przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jeżeli naruszenie to nie spowodowało wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia ani nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W skardze kasacyjnej nie został natomiast powołany zarzut naruszenia jakichkolwiek przepisów prawa materialnego, a to oznacza, że skarżąca nie wykazała, iż zarzucane przez nią oczywiste naruszenie powołanych przepisów postępowania - mimo takiej deklaracji - mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 102 k.p.c.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi ubezpieczonej orzeczono stosownie do § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 18).